

Casal de molí Vell - Fàbrica Guarro Casas S.A.

Gelida

Ubicació

Comarca: Alt Penedès
Lloc/Adreça: Can Guarro, s/n.
Alçada: 75

Coordenades:

Latitud: 41.4492646215
Longitud: 1.8698966503143
UTM Est (X): 405604
UTM Nord (Y): 4589247

Classificació

Número de fitxa 08091 - 366
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Conjunt arquitectònic
Estil / època: Contemporani Noucentisme
Segle XX
Any 1920-1921
Autoria de l'element: Antoni Puig i Gairalt (arquitecte)
Estat de conservació Bo
Notes de conservació: No s'ha pogut accedir a l'espai. S'ignora l'estat tot i que consta que l'any 2019 era bo, tan pel que fa a l'edifici com de la col·lecció, segons se'n desprèn de les imatges vinculades a la fitxa de l'Inventari de Patrimoni Arquitectònic de Catalunya.
Protecció Legal
Tipus de protecció: BCIL
Observacions protecció: BCIL / Immobile / 8357-I /
Data aprovació: dv., 05/06/2015 - 12:00
Número inventari Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya, 2605; Inventari
Generalitat i altres inventaris del Patrimoni Industrial de Catalunya

Accés	Sense accés
Ús actual:	Altres
Titularitat	Privada
Titular:	5793201DF0859S0001SU
Fitxes associades:	
	Rellotge de sol del Molí Vell - Fàbrica Guarro - Casas
Autoria de la fitxa	Martí Picas. INSITU SL
Data de registre de la fitxa:	dt., 11/06/2024 - 13:51

Descripció

Segons l'Inventari de Patrimoni Arquitectònic, el casal del Molí Vell està ubicat en una posició central del recinte, davant la fase més antiga de la fàbrica. És una construcció de planta rectangular distribuïda en dues plantes d'estil noucentista, amb una coberta ceràmica a quatre vessants. Destaca una gran escala monumental de dos braços que dona accés al pis mitjançant dos trams rectes amb replà d'un quart de volta. En un dels laterals es troba un porxo (actualment tancat), coronat a l'alçada del primer pis per una terrassa amb balustres. L'obra, que incorpora elements constructius tradicionals de les masies, s'inscriu dins del llenguatge noucentista.

El Casal del Molí Vell va ser construït amb l'objectiu d'instal·lar-hi el menjador del personal de la fàbrica Guarro a la planta baixa, així com una escola i una biblioteca al primer pis. Actualment, el menjador s'utilitza com a seu de les oficines de l'empresa i la biblioteca ha estat convertida en un museu.

Un altre element històric de la fàbrica, rellevant pel seu destacat impacte visual, és la xemeneia industrial, que actualment és l'única que queda de les que hi havia hagut al poble. A la façana del casal, hi figura una placa inscrita en homenatge a Lluís Guarro que diu: "Al Senyor Lluís Guarro i Casas, fundador de les Escoles del Casal del Molí Vell. Els antics alumnes en reconeixençà. XVI-X-MCMXLIX".

A prop també s'hi pot trobar un monòlit, col·locat el 1939, on figura un bust de marbre de Lluís Guarro amb la inscripció: "A Lluís Guarro Casas. Els qui l'anomenàrem patró i el recordem com a pare". Al costat, s'acompanya d'un petit enjardinament amb un estany i rosers.

Finalment, cal esmentar un plafó ceràmic col·locat a la façana l'any 1950 amb la imatge de Sant Domènec, patró de l'aigua pels pagesos i dels paperers a la conca de l'Anoia.

De la fitxa del POUM de Gelida núm. E1-57 incorpora una petita descripció dels volums més antics de la fàbrica. Concretament, cita com a punts interessants el nucli antic forma per dos edificis rectangulars a quatre vents i de quatre plantes, un d'ells també en compte amb un cos enlairat. Malgrat les moltes ampliacions de noves naus a l'entorn, l'edifici principal conserva l'estil primitiu exteriorment. Cal destacar-hi piques de pedra per fer el paper a mà, el rellotge de sol de 1889 i el portal principal del Molí Vell, en el qual es pot veure una dovella amb forma d'escut on s'observa l'anagrama Marià i la data 1783, que és l'origen fundacional de l'edifici.

Observacions:

El fet que no s'hagi pogut accedir a l'interior del recinte de la fàbrica condiciona l'observació d'alguns dels elements. Segons ens han informat, des de finals dels anys 2010 també roman tancat i sense accés el Museu de la Fàbrica, l'arxiu i altres espais d'interès cultural, sense que hi hagi previsió d'obertura o d'accés a investigadors.

Història

El casal del Molí Vell, també conegut com a fàbrica de paper L. Guarro Casas S.A., ha estat i és un pilar de la història industrial de Gelida.

Tal com publica Mercè Carafí a l'*Abans*, el molí Vell va començar la seva història a les terres de can Valls l'any 1782. L'any 1783, la família Guarro arrendà dues construccions a Gelida, població situada al costat del riu Anoia, que després d'haver-lo reconstruït en un sol edifici i de millorar-ne la qualitat productiva, el van destinar a la fabricació de paper. En aquest nou molí paperer els Guarro començaren a fabricar paper de barba. D'aquesta manera, la casa Guarro s'instal·là a Gelida, on s'hi ha estat fins avui. Els terrenys adquirits per la família Guarro, al seu torn, havien estat propietat d'un llibreter i impressor barceloní, Carles Gibert i Tutó, el qual ja havia destinat els edificis a l'activitat paperera anys abans, rebent la llicència d'establiment d'un molí paperer l'any 1770.

Els autors del llibre homenatge del 300 aniversari, Josep M. Vinyes, Enric Carafí i Ramon Rovira (1998), posen el focus com a figures clau sobre Josep Guarro Calvet (1796 – 1853) qui serà el motor de les activitats de l'empresa gairebé durant tota la primera meitat del segle XIX i un dels seus descendents a tombar del segle XX, Wenceslao Guarro i Menor (1842-1890). Wenceslao, ben posicionat econòmicament i socialment, fou l'impulsor de l'empresa al canvi de segle, després del què semblava un lleuger declivi al darrer terç del segle XIX. La visió emprenedora de Wenceslao el va portar a introduir la fabricació del paper de fumar i la patent de cartolines per a les baralles de naips l'any 1889. També va promoure les exportacions a les Amèriques. A finals del segle XIX la fàbrica ja treballava 24 hores.

Durant el segle XIX els fabricants de paper, que solien ser els propietaris dels molins, només s'encarregaven de comprar les matèries primeres i de vendre el paper amb el seu nom i la seva marca. Per fabricar-lo contractaven un balaire, una persona que s'encarregava de la manufactura i de donar allotjament i menjar als treballadors. Josep Albet Quintana fou el balaire del molí Vell de Gelida durant les últimes dècades del segle passat, fins al 1900, any en què el succeí el seu parent Romul Torrens Albet.

A les mans de la seva dona, Camil·la Casa i Jover després de la mort del fill i el marit, la Viuda de Wenceslao Guarro va continuar la projecció de l'empresa.

El següent responsable fou Lluís Guarro qui feu el gran salt internacional i de qualitat de l'empresa, fins al punt que subministrava el paper oficial d'estats com Argentina, Bolívia, Veneçuela, Cuba o Mèxic a principis de segle XX, guanyant-se el nom popular de la marca Guarro com "*el papel catalán*". La transformació i innovació industrial al primer terç del segle XX era constant. Lluís Guarro també va ser el responsable de suprimir el sistema de balaires, promocionà la qualitat de la producció, consolidà la marca i tingué espai per desenvolupar una gran projecció social amb la creació del casal del molí Vell. Lluís Guarro fou una figura molt respectada a tots els àmbits, fins al punt que el comitè d'empresa durant la col·lectivització dels anys de la guerra, va portar el seu nom: Empresa Col·lectivitzada Ll. Guarro Casas. Després de tres anys d'exili per les seves idees catalanistes, a principis dels anys 1940 va recuperar l'empresa al capdavant de la qual va estar fins a la seva mort l'any 1950. A partir de Lluís Guarro, es va deixar el model més paternalista per fer al pas a la Societat Anònima.

La dècada dels seixanta es caracteritza per la transició industrial a les pastes blanquejades de cel·lulosa que van permetre duplicar la producció de paper en escassos cinc anys, així com la innovació en nous materials d'ús editorial i d'enquadernació (Guaflex i Geltex). Els anys 1970 es caracteritzen per l'expansió dels nous productes derivats i la concreció de noves filials per atendre les necessitats dels nous sectors com el calçat. La dècada dels 1980 és l'aposta pel mercat comú europeu i una nova ampliació i tecnificació de l'empresa. Els 1990 són anys de moviments de despatxos amb compravendes de capitals francesos fins a la integració

de Guarro Casas al grup Arjomari-Prioux. Actualment, la digitalització ha afectat notablement l'empresa, si bé continua buscant estratègies de desenvolupament i continua activa la seva fàbrica a Gelida.

Pel que fa a l'edifici del molí Vell, inicialment va tenir funcions de menjador de la fàbrica, així com el primer pis es va convertir en una escola i biblioteca. Montse Julià Torné (1988) afirma que, als volts de 1920, de la mà de Lluís Guarro, es va crear una biblioteca al molí Vell, en un moment en què a Catalunya es fundaven nombroses biblioteques com a elements essencials de cultura i, sobretot, com a entitats al servei de la llengua catalana. Actualment, les funcions del molí Vell s'han adaptat a les necessitats contemporànies; per exemple, el menjador es va reconvertir en un conjunt d'oficines de l'empresa. No obstant això, la biblioteca del primer pis ha mantingut, d'alguna manera, el seu caràcter lúdic-formatiu i es va transformar en un petit museu de la història de la fàbrica per celebrar el 300 aniversari (1698 – 1998) i preservar-ne el llegat industrial i social de la fàbrica. Malauradament, aquesta iniciativa només es va mantenir disponible oberta al públic durant tres anys aproximadament i actualment resta tancada, així com l'accés a la fàbrica des d'un punt de vista cultural.

Mercè Carafí (1998), a part de destacar els promotors econòmics de la fàbrica, en subratlla la importància que han tingut històricament els treballadors: "Els treballadors de les papereres han estat sempre els qui realment han permès que els molins gelidencs se situessin en els primers llocs pel que fa a la qualitat del paper". Carafí també indica que, acabats els estudis elementals, l'entrada a les fàbriques de paper era una de les sortides habituals per als joves gelidencs.

L'impacte de la fàbrica paperera en la localitat de Gelida és innegable. Com remarquen Josep M. Vinyes, Enric Carafí i Ramon Rovira (1998): "L'existència de les fàbriques de paper a Gelida ha marcat considerablement la història de la vila en els aspectes social, econòmic, laboral i cultural, des de la seva implantació durant les darreres dècades del segle XVIII, avui fa més de dos segles".

Antoni Puig i Gairalt (L'Hospitalet de Llobregat 1887 - Barcelona 1935) va ser un arquitecte i músic català, germà de l'arquitecte Ramon Puig i Gairalt, amb qui va col·laborar en diverses obres. Tot i no tenir la responsabilitat del càrrec d'arquitecte municipal del seu germà, va treballar per a personalitats de la burgesia. La seva carrera, breu i selecta, el va situar entre els primers arquitectes catalans de la seva generació. D'estil noucentista, va perfilar un estil genuïnament català i clàssic alhora. D'aquest període són el casal del molí Vell a Gelida (1920-1921) i la Casa Guarro a Sarrià (1921-1923).

Bibliografia

CARAFÍ, Mercè (1998). L'Abans. Recull gràfic de Gelida, 1890-1965. Efadós Editorial.

Casal del Molí Vell. Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya. Direcció General del Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya.

JULIÀ, Montse (1988). La Biblioteca: un hàbit més. Programa Festa Major 1988, p. 131.

VINYES, Josep M., CARAFÍ, Enric, i ROVIRA, Ramon (1998). *Guarro Casas, 300 anys d'història 1698-1998*. Guarro.

Enllaços d'interès:

[Guarro Casas](#)

[Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya](#)

[Mapa del patrimoni industrial de Catalunya](#)

